

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate, de
Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non
Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. I. Quibusdam præmissis difficultas resolvitur

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78232)

DISPUTATIO PRIMA DE NATURA VITII ET PECCATI

Ad quaestionem 71. Divi Thomæ.

CUM ea sit oppositorum conditio, ut juxta se posita magis elucescant, mutuo quoad sui cognitionem juvent, jure merito S. Thomas, postquam quaestionibus præcedentibus, de virtutibus & Spiritus Sancti donis, quibus ad ultimum finem pervenitur accuratè egit, in hoc & sequentibus quaestionibus, de vitiis & peccatis, quæ ipsi virtutibus & donis opponuntur, ab eodemque sine ultimo avertunt, pertractat; priusque eorum naturam, & contrarietatem quam habent cum virtute, & cum natura hominis explicat, quam de variis eorum speciebus disserat. Unde sic

ARTICULUS PRIMUS.

Vitium vitium proprie & directe contrarietur virtuti?

S. I.

Quibusdam præmissis difficultas resolvitur.

1. **N**otandum primò, quod vitium & peccatum, quamvis conveniant in hoc quod deviant à regula, differunt tamen, si proprie loquamur, in hoc quod vitium deviat à regula per modum actus primi, inclinantis ad actionem deordinatam, peccatum verò deviat per modum actus secundi: unde vitium dicitur habitum seu dispositionem permanentem, peccatum autem dicitur actum secundum & transeuntem.
2. Notandum secundò, quod sicut triplex est regula, videlicet naturalis, artificialis, & moralis, siue rationis; ita vitia & peccata sunt in triplici differentia: alia enim sunt naturæ, scilicet quicumque defectus naturales; alia sunt artis, scilicet defectus in exercitio artium contingentes; alia sunt moralia, siue rationis, nimirum defectus circa regulas morum; & hæc simpliciter & absolute dicuntur vitia & peccata, solumque de his agimus in præsentia.
3. Notandum tertio, quod sicut virtutes morales alia sunt acquisita, quæ regulant hominem conformiter ad prudentiam & rationem naturalem; alia infusa, quæ ipsum regulant, conformiter ad prudentiam infusam & supernaturalem, ut tractatu præcedenti fusè declaravimus: ita inter vitia quædam solum tendunt per se contra rationem, & legem naturalem, non curando de aliquo supernaturali motivo, neque repugnando illi ex præse; quedam verò ascendunt superius usque ad præcepta & motiva supernaturalia, usque se immediatè opponunt: unde vitia primi generis per se correspondent virtutibus acquisitis; alia verò virtutibus Theologicis,

aut moralibus infusis opponuntur. His præmissis, pro resolutione difficultatis proposita:

Dico primò, aliqua vitia, ea nimirum quæ per se tendunt contra rationem naturalem, proprie & directe contrariari virtutibus acquisitis. Ita D. Thomas hic art. 1. & Aristoteles cap. de qualitate, ubi loquendo de contrarietate directæ & proprie dictæ, affert exemplum in virtutibus & vitiis, dicens injuriam justiciam contrariari.

Ratio etiam suffragatur: Ad contrarietatem enim directam & proprie dictam, requiritur & sufficit, quod extrema sub eodem genere constituta, inter se maximè distent; & ab eodem subiecto se mutuo expellant, ut docet Aristoteles 10. Metaph. cap. 6. & constat ex definitione contrariorum: Sed totum hoc convenit vitio & virtuti, de quibus loquimur in præsentia; nam sunt sub eodem genere nedum remoto, quod est qualitas, sed etiam proximo, quod est habitus moralis, & maximè distant inter se, saltem in genere moris: Tum quia virtus & vitium constituantur per rationes boni & mali, tanquam per proprias differentias, ut docet D. Thomas supra quaest. 54. art. 3. nihil autem sic distat in genere moris, sicut bonum à malo. Tum etiam, quia virtus moralis ex sua propria differentia inclinatur ad actum consonum & conformem rationi rectæ, vitium verò ad actum eidem rationi dissonum: hæc autem duo per ordinem ad regulam rationis; adeoque in genere habitus & inclinationis moralis maximè distant; sicut in genere motus localis, maximè distant sursum & deorsum, ante & retro. Item vitia quæ per se tendunt contra rationem naturalem, & virtutes morales acquisitas, sunt in eodem subiecto, nimirum voluntate, vel appetitu sensitivo. Demum ab eodem subiecto se mutuo expellunt, nam ad ingressum virtutis in voluntate, vitium oppositum expellitur, vel diminuitur, & e contra; ita ut in gradibus intensis nunquam coexistant, ut experientia ipsa testatur: Ergo opponuntur inter se contrariè contrarietate directæ, & proprie dictæ.

Dico secundò, nullum vitium proprie & directe contrariari virtutibus infusis. Est contra Zumel hic disp. 2. conclus. 2. ubi sine ulla distinctione affirmat, vitia directe contrariari virtutibus infusis, & contra Montezino disp. 1. num. 16. & Araviu dubio 2. & alios, qui licet concedant vitia naturalia, seu quæ per se tendunt contra rationem naturalem, non contrariari directe virtutibus infusis, contendunt tamen vitia contra supernaturalia, seu quæ ascendunt usque ad præcepta & motiva supernaturalia, usque se immediatè opponunt, virtutibus infusis proprie & directe contrariari.

Pro-

Probatur primò conclusio ex D. Thoma in 4. dist. 14. quaest. 2. art. 4. ad 4. ubi sic ait: *Virtus infusa & acquisita non sunt eiusdem speciei: unde in habitu ex frequentatione operum peccati generatur, virtuti acquisitae contrarius fit, non contrariatur directe virtuti infusae.*

Probatur secundo ratione: Ad contrarietatem propriè dictam, hæc tria indispensabiliter requiruntur, quod extrema contrarietatis sint sub eodem genere, quod maxime distent, & quod ab eodem subiecto se mutuo expellant: Sed hæc tria non reperiuntur inter virtutes infusas & vitia, quæ cumq; illa sint: Ergo nullum vitium propriè & directè contrariatur virtutibus infusis. Major patet ex supra dictis. Minor probatur. In primis enim vitia naturalia, seu quæ per se tendunt contra rationem naturalem, non maxime distant, nec maxime opponuntur virtutibus infusis, cum objecta formalia illorum vitiiorum, & virtutum infusarum non sint formaliter opposita, sed objecta duntaxat materialia: nam objectum formale temperantiæ infusæ v. g. est sumptio moderata ciborum ex motivo supernaturali, ut scilicet corpus subjiciatur spiritui, ne contra legem Dei infurgat; objectum verò formale intemperantiæ naturalis, est immoderata sumptio cibi ex motivo naturali, puta ut corpus delectetur cibis: quæ objecta, ut patet, non sunt formaliter, sed tantum materialiter opposita. Deinde licet vitia contra supernaturalia, seu quæ præceptum aliquod aut motivum supernaturale in objecto respiciunt, illique opponuntur, maxime distent à virtutibus supernaturalibus & per se infusis, non tamen ab eodem subiecto se mutuo expellant: Tum quia non est idem vitij contra supernaturalia, & virtutis per se infusæ subiectum formale; vitij quippe cuiuscunque subiectum est potentia naturalis, cum entitas vitij sit naturalis, virtutis verò per se infusæ subiectum est potentia obedientialis, cum entitas huius virtutis sit supernaturalis. Tum etiam, quia vitium, & virtus per se infusa illi opposita, possunt esse simul in eodem subiecto in gradibus intensis, imò intensissimis: nam si quis habens intensissimum habitum intemperantiæ, iustificetur per actum intensissimum contritionis & dilectionis Dei, tunc recipiet, juxta suam dispositionem, gratiam intensissimam, & omnes virtutes infusas, ac inter eas temperantiæ, in eodem gradu intensiōis; & sic intemperantiæ, & temperantiæ per se infusæ, erunt simul in eodem subiecto in gradibus intensissimis. Ex quo fit quod homines infecti vitiis, post actum contritionis valde intensum, per quem iustificantur, eandem experiantur difficultatem circa prosecutionem boni & fugam mali, quam ante justificationem patiebantur; cuius exemplum habemus in Sancta Maria Aegyptiaca, quæ ut confessæ est B. Zozimo, initio suæ conversionis, varias & frequentes in horrenda solitudine carnis molestias & tentationes experta est, & vehementissimam in peccatum luxuriæ sensu inclinationem, cui tamen divinâ adjuta gratiâ semper resistit, & de hoste domestico gloriôsè triumphavit.

Objicies primò contra primam conclusio-
nem: Unum uni tantum debet esse contra-
rium, ut docet Aristoteles 10. Metaph. textu
17. Sed vitia, cum resistant motiōi Spiritus
Sancti ad bonum, quæ fit per dona, illis contra-
riantur: Ergo nequeunt esse contraria virtuti-
bus.

Confirmatur: Sæpe unum vitium opponitur
duabus virtutibus, ut docet D. Thomas 2. 2. qu.
118. art. 3. ubi ait quod avaritia opponitur iusti-
tiæ & liberalitati; similiter una virtus opponi-
tur duobus vitiis, ut patet in liberalitate, quæ
opponitur prodigalitati & avaritiæ: Ergo si tu-
num uni tantum sit contrarium, inter virtutem
& vitium, propria contrarietas esse nequit.

Ad objectionem in primis dico illud axioma,
Unum uni tantum est contrarium, intelligendum
ille de his tantum quæ directè contrariantur:
Vitia autem non contrariantur directè donis Spi-
ritus Sancti, sed indirectè tantum, cum eade n-
quantum ad hoc sit ratio de donis ac de virtuti-
bus infusis, quibus vitia non contrariantur di-
rectè sed solum indirectè, ut in secunda conclu-
sione ostensum est.

Respondeo secundo, quod licet unum non
possit sub eadem ratione pluribus contrariari,
bene tamen sub diversa: & sic vitia in quantum
sunt contra bonum rationis, contrariantur virtutibus;
in quantum autem sunt contra divinum instinctum,
contrariantur donis, ut ait S. Thomas supra qu. 68.
art. 2. Similiter liberalitas & alia virtutes quæ
versantur inter duo vitia extrema, secundum
diversas rationes utrique opponuntur: nam libe-
ralitas secundum quod inclinat ad dandum
quando & ubi oportet &c. opponitur avaritiæ;
ut verò inclinat ad retinendum quando & ubi
est conveniens, opponitur prodigalitati. Per
quod patet ad confirmationem.

Objicies secundo: Contraria ea sunt quæ sub
eodem genere maxime distant, & ab eodem
subiecto se mutuo expellunt: Sed vitium & vir-
tus acquisita non semper maxime distant; eum
sint aliquæ virtutes quæ medium tenent inter
duo vitia extrema (ut liberalitas inter avaritiã
& prodigalitatẽ, magnanimitas inter præsum-
ptionem & pusillanimitatem) medium autem
non maxime distat ab extremis, imò plus di-
stant extrema ipsa inter se, quam à medio: Ergo
vitium & virtus acquisita non semper inter se
contraria sunt.

Respondeo concessa Majori, negando Mi-
norem; & ad probationem illius dico, virtutes
medias materialiter tantum & physice esse
in medio vitiiorum extremorum; formaliter ve-
rò & in genere moris maxime ab eis distare: nam
in hoc genere virtus habet rationem unius ex-
tremi inclinantis in id quod est rationi confo-
rum: ipsa verò vitia, quantum vis inter se distan-
tia, habent rationem alterius extremi inclinantis
in id quod est rationi dissonum: in quo ambo
vitia aliâ extrema conveniunt. Solutio est D.
Thoma supra quæst. 64. art. 1. ubi simile argu-
mentum ita dissolvit: Dicendum quod virtus moralis
divinitatem habet ex regula rationis: pro materia au-
tem habet passiones vel operationes: ita ergo com-
paretur virtus moralis ad rationem, sic secundum id
quod rationis est, habet rationem extremi unius, n. d.